

Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse, *Despre botezul copiilor născuți de „mame surogat” (2013)*¹

Următorul document a fost adoptat în cadrul ședinței Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse din data de 25-26 decembrie 2013 (jurnal nr. 158).

În prezent, tehnologia biomedicală reproductivă care a primit numele de „maternitate surogat” a cunoscut o crescândă răspândire. Dar, deși unele țări o îngăduite prin lege, aceasta continuă să provoace în societate dezbateri aprinse. În documentul „Fundamentele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse”, adoptat de Sinodul Episcopal Jubiliar în anul 2000, s-a luat act de acest fenomen. Cu toate acestea, o întregă serie de probleme ce vizează atitudinea pastorală privitoare la consecințele „maternității surogat” continuă să genereze controverse. Prezentul document al Bisericii Ortodoxe Ruse oferă călăuzire ecleziastico-practică referitoare la botezul copiilor născuți cu ajutorul unei „mame surogat” (nota redacției ruse).

*

Biserica privește căsătoria ca pe o instituție primordială, întemeiată și înrădăcinată de Dumnezeu în natura umană creată de Dumnezeu. În concepția creștină, căsătoria reprezintă unirea fizică și spirituală a bărbatului și a femeii ce îi duce către realizarea plinătății firii lor omenești.

Biserica investește căsătoria cu sacralitate, asemuind-o unirii spirituale dintre Hristos și Biserica Sa (Efeseni 5, 22-33). Rodul unirii conjugale sunt copiii, a căror „naștere și educație reprezintă, potrivit învățaturii creștine, una dintre cele mai importante scopuri ale căsătoriei”².

Nașterea unui copil reprezintă nu doar consecința relațiilor maritale, ci și mărețul eveniment al venirii pe lume a unei noi persoane umane, ce poartă chipul și asemănarea lui Dumnezeu Ziditorul. Dând naștere copiilor, bărbatul și femeia își asumă o covârșitoare responsabilitate, de vreme ce sunt chemați să dea dovadă de o maximă grijă pentru sănătatea lor nu doar trupească, ci și sufletească, începând cu perioada sarcinii, continuând cu primele zile ale vieții și până la maturitate.

Un rol special în nașterea și creșterea copilului este rezervată mamei, care este strâns ancorată de copilul ei prin legături trupești, sufletești și duhovnicești.

¹ <http://www.pravmir.com/on-the-baptism-of-children-born-to-surrogate-mothers/>.
Versiunea oficială, aici: <http://www.patriarchia.ru/db/print/3481024.html>.

² *Fundamentele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse*, X.4.

Biserica vede o măreață pildă a maternității în Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, în a cărei persoană ni se descoperă atât suprema vrednicie a femeii, cât și unicitatea vocației sale materne.

O problemă serioasă cu care familiile se confruntă frecvent este cea a infertilității unuia dintre soți, ori chiar a amândurora. Biserica manifestă compasiune față de soții ce nu pot avea copii, dându-le binecuvântarea de a se ruga pentru a primi darul rodirii, de a apela la tratament medical pentru infertilitate, precum și de a recurge la adopția de copii.

Biserica consideră inseminarea artificială a femeii cu spermatozoizii prelevați de la propriul soț ca pe un mijloc medical acceptabil, în măsura în care acesta nu presupune și distrugerea ovulelor fertilizate, „întrucât nu impietează asupra integrității unirii maritale, nu diferă în principiu de zămislirea naturală și se petrece în cadrul relațiilor maritale”.³

În ceea ce privește așa-numita „maternitate surogat”, aceasta este condamnată de Biserica: „Maternitatea surogat”, adică purtarea unui ovul fertilizat de către o femeie, care după naștere înapoiază copilul „clienților”, este nefirească și inadmisibilă din punct de vedere moral, chiar și în cazurile ce nu implică aspecte comerciale”.⁴

Însuși termenul de „maternitate surogat” indică o pervertire a înălțătoarei viziuni asupra datoriei și vocației materne. Cât despre modul practic în care se săvârșește, acesta înjosește demnitatea umană a femeilor, al căror corp este perceput în acest caz ca un fel de incubator.

Mai mult decât atât, „maternitatea surogat” distruge deplină, fireasca relație dintre mamă și copil, și are urmări nefaste asupra tuturor părților implicate în această practică: asupra „mamei biologice”, care și-a donat ovulele, dar a cărei deplină maternitate este mutilată, ea neîmpărtășind experiența sarcinii și a nașterii; asupra „mamei surogat”, care a purtat copilul și i-a dat naștere, însă este forțată să îl abandoneze din clipa în care iese din pânțele ei; asupra copilului însuși, care în loc să beneficieze de o mamă în toată puterea cuvântului, are ori două mame nedepline, ori niciuna (cum se petrece în cazul unui bărbat singur ce dorește să aibă „un urmaș biologic”); și, în fine, asupra societății, în cadrul căreia se clatină viziunea asupra familiei ce presupune speciala relație dintre părinți și copii și, evident, nu mai puțin importanta relație de înrudire dintre bunici și nepoți.

Pericolul social al practicării „maternității surogat” atrage după sine o schimbare radicală chiar asupra noțiunii de natură umană. În cazul dat, înțelegerea persoanei umane ca individ unic este înlocuită de imaginea persoanei umane ca

³ *Ibid.*, XII.4.

⁴ *Ibid.*

specimen biologic care poate fi arbitrar proiectat prin manipularea elementelor „materialului genetic”. „Se face tot mai pregnant simțită o anume atitudine asupra vieții înseși, ce devine un fel de produs ce poate fi ales după propriul plac și de care te poți lepăda la un moment dat ca de orice alt bun material”.⁵

Recurgerea la tehnologii reproductive cu scopul de a „oferi copii” cuplurilor infertile și femeilor ori bărbaților fără parteneri a devenit treptat o afacere profitabilă care deschide calea unor câștiguri bănești pentru donatorii de celule sexuale și pentru „mamele surogat”. Drept urmare, mătreața taină a nașterii unei ființe omenești devine subiect de tranzacții comerciale.

Biserica este deschisă tuturor celor ce caută mântuirea. Botezul reprezintă taina intrării în Biserică și presupune acceptarea din partea celui ce primește botezul a credinței și a învățaturii de credință, precum și angajamentul de a participa cu regularitate la viața bisericească.

Taina Sfântului Botez este administrată în Biserica Ortodoxă atât adulților, cât și pruncilor. Adulții sunt primiți la această Taină după o anumită pregătire, adică în urma unei perioade de catehizare, de inițiere în doctrina și morala creștină. În acest caz, decizia cu privire la momentul în care se săvârșește botezul este luată de preotul paroh care l-a avut sub oblăduire pe catehumen.

În cazul botezului unui prunc, consimțământul este dat de adulți: de părinți și de nași. Condiția botezării unui prunc este educarea lui în credința creștină și în armonie cu regulile morale creștine, fapt ce presupune participarea cu regularitate atât a părinților, cât și a copilului și a nașilor la slujbele și la Sfintele Taine ale Bisericii.

În ceea ce privește posibilitatea botezării pruncilor născuți de o „mamă surogat”, trebuie luați în considerație următorii factori.

Pe de o parte, este limpede că orice prunc adus pe lume poate primi botezul, pe baza credinței celor care își manifestă dorința de a-l boteza. Copilul nu poate fi tras la răspundere pentru faptele părinților și nici nu se face vinovat de modul în care a fost născut, care a presupus o tehnologie reproductivă condamnată de Biserică.

Pe de altă parte, responsabilitatea educării în duh creștin a unui copil este purtată de părinți și de nași. Dacă părinții nu dau dovadă de pocăință pentru faptele lor, iar nașii susțin fapta păcătoasă ce s-a săvârșit, atunci nici nu poate fi vorba de vreo educație creștinească a copilului. În această situație, refuzul de a boteza copilul se înscrie pe linia tradiției ortodoxe, care pretinde adeziunea celui botezat – și, în cazul botezului unui copil, a părinților și a nașilor săi – la învățăturile Bisericii. Un asemenea refuz are o semnificație pastorală, întrucât societatea va

⁵ *Ibid.*, XII.4.

primi astfel un semnal limpede din partea Bisericii cum că practica „maternității surogat” este inacceptabilă din punct de vedere creștin.

Un copil născut prin intermediul așa-numitei „maternității surogat” poate fi botezat ca urmare a dorinței celui care îl va crește și educa, fie că este vorba despre „părinții biologici” ori despre „mama surogat”, numai după ce aceștia au recunoscut că, din perspectivă creștină o asemenea tehnologie reproductivă este moralmente condamnată și și-au asumat starea de penitență – indiferent dacă au nesocotit poziția Bisericii în cunoștință de cauză ori nu. Doar în acest caz poate Biserica nădăjdui că pruncul botezat va fi crescut în credința ortodoxă și că îi vor fi insuflăte preceptele moralei creștine. Dacă nu are loc o asemenea recunoaștere a greșelii, atunci problema botezării este amânată până în momentul în care copilul își va asuma în mod conștient propria decizie. În această situație, realitatea „nașterii surogat” nu este nici pe departe o piedică în sine pentru a primi Sfântul Botez, de vreme ce copilul nu se face responsabil de faptele părinților săi.

În cazul unui prunc născut de o „mamă surogat” ce este adus la biserică, decizia finală în problema botezării sale se va face conform indicațiilor episcopului, care la rândul său va afla călăuzire în prezentul document. Oficierea de către preot a Tainei Sfântului Botez în asemenea cazuri fără binecuvântarea întâistătorului său va atrage asupra lui sancțiuni de ordin canonic.

În situațiile în care apare un pericol de moarte, se acordă binecuvântarea botezării pruncilor fără a se ține cont de circumstanțele în care au fost aduși pe lume.

Poziția mai sus formulată se fundamentează pe învățăturile Bisericii referitoare la inadmisibilitatea administrării botezului copiilor proveniți din familiile a căror membri în mod explicit și deliberat neglijează tradiția bisericească și nu împărtășesc învățătura creștină despre căsătorie și familie, fapt ce practic zădărnicește posibilitatea unei bune educații creștine. Această poziție vizează nu doar la chestiunea „maternității surogat”, ci și orice alt de caz de lipsă de disponibilitate conștient exprimată de a trăi în duh creștinesc.

Trad. din limba engleză de Mihaela Drăghici